

Milý příteli,

otázka, jak dál s Chartou, se bude periodicky objevovat ještě vícekrát. Nemyslím si, že by tentokrát byla vyvolána odchodem prof. dr. Jiřího Hájka z funkce mluvčího Charty 77. Jistě je to v dějinách /snad už můžeme o dějinách právem mluvit, i když jsou zatím krátké/ našeho občansky iniciativního společenství značný přelom. Profesor Hájek byl jako poslední nositelem kontinuity první trojice mluvčích. Nesl tíhu onoho podivného postavení nejdéle a nesl ji několik měsíců docela sám, když na Václava Havla byla uvalena vazba a když profesor Patočka zemřel. Jako jsme se u Patočky všichni učili brát s naprostou vážností mravní imperativy a rozhodovat se z motivů probuzeného svědomí a jako jsme měli a dodnes máme v Havlovi snad nedostižný příklad neúnavné invence a pronikavého vidění pod povrch skutečnosti, tak všem nám byl a je Hájek vzorem naprosto strážlivého a zároveň zásadního postupu v situacích nejobtížnějších. Nevím, zda si to vy mladí dost uvědomujete, že v prvních mluvčích Charty 77 se vám dostalo vůdčích osobností, na nichž můžete orientovat svůj celý život. To není samozřejmost; od konce poslední války jsme neměli mnoho postav, které bychom mohli tak upřímně obdivovat a které by nám mohli poskytnout tolik světla i na naši cestu. Dokonce i to, jak tito naši vůdčí chartisté překonávali svá vlastní omezení a své nedostatky /neboť kdo by je neměl?/, je pro nás velkou výzvou a příkladem k následování. My, kteří nemáme jejich talent ani energii, se tím nemůžeme omlouvat; také my se musíme pokoušet v rozhodujících chvílích překročit sami sebe, i když jejich velikosti nikdy nedosáhneme.

A přece si nemyslím, že dojem jakési krizovosti vyplývá především z odchodu profesora Hájka z funkce mluvčího. Původ tohoto dojmu bych hledal na prvním místě v naproste novosti cesty, na niž jsme se všichni pospolu vydali. Je to cesta nová a vede do neznámé a neodhadnutelné budoucnosti. Odvážili jsme se nejen velkého rizika praktického /můžeme být stíháni, souzeni a odsouzeni, vysílení, ponížení, možná i vystěhování, nenávidění a difamování atd./, ale můžeme také na cestě klesnout a nedojít k cíli, můžeme udělat i těžké chyby, dopustit se nesprávných odhadů atd. Náležíme k různým skupinám a vrstvám, lišíme se svou minulostí a tradicemi z nichž vycházíme; vždy znovu se budou projevovat vážné rozdíly v hodnocení událostí i v názoru na to, co se má dál podnikat. Nemyslím, že by to mohlo být považováno za nedostatek. V největším nebezpečí se ocitají ta společenství, která jsou spojena společnými předsudky, o nichž se nepřipouštějí pochybnosti. Osobně proto rozhovory, diskuse i polemiky o základních otázkách vítám; zdá se mi, že jich je spíše málo než mnoho.

Jsem přesvědčen, že rozhodující směrnicí a zároveň omezením pro další aktivitu Charty 77 musí být zákonnost jejího postupu na jedné straně, požadavek důsledného respektování lidských a občanských práv na straně druhé a konečně nespojování věci Charty 77 se žádným konkrétním sociálním, politickým, kulturním apod. programem /a tím zachovat Chartu 77 jako společnou bázi pro různé takové programy/. Tento koncept ~~xxxxx~~ pochopitelně předpokládá, že kterýkoliv signatář Charty 77 ovšem přesahuje uvedené meze, tj. že pravděpodobně je /nebo alespoň může být/ zastáncem nebo stoupencem docela určité linie či programu. Na to má plné právo, pokud součástí jeho programu /nebo způsobu realizace tohoto programu/ není podvrácena či ohrožována ona společná báze, kterou představuje Charta 77 resp. její první dokument. V tomto smyslu jsou nedílnou součástí Charty 77 jistě elementární programové prvky charakteru sociálního, politického, kulturního apod.; jsou to však programové prvky velmi obecné a rámcové, nikoli konkrétní. Nicméně postačují k tomu, abychom mohli rozpoznat, které konkrétní programy zůstávají mimo bázi Charty 77.

Skutečně na bázi Charty 77 mohou stát jen programy demokratické; chartisté se výslovně hlásí k demokratickým tradicím a ideálům a